

על ענין הפיוטים ופזמונים הנוהגים קודם נשמת וקודם קדיש⁷² שבמקום שנהגו אין לשנות המנהג⁷³. ובכל קהלות ספרד ואזבנוי⁷⁴ ותורגמה⁷⁵ נוהגי לאומרם ואין מוחים בידם, ע"ש, וזיל* [פוק] חזי מאי עמא דבר (=וצא ראה מה נוהג העם)⁷⁶, והנח להם ישראל וכו'⁷⁷ ובלבד שלא יהא מנהג בטעות וכו' [ועושה חדשות בעל מלחמות⁷⁸ הוא ואיסור גמור הוא כמו שכתבו הפוסקים ז"ל דגדול השלום וכו' ושנאי המחלוקת וכו' וא"כ זה האיש המוח' [זק] במנהגי שנתייסדו בקהלות מימי קדם ואינם כנגד הש"ס ומדרשי חז"ל טועה הוא ובטל דעתו אצל כל אדם ואינו מן היישוב, ועיני ראו ולא זר שהרב הגדול* *וכן נהג הח' הגדול בענקי' אביר הרועי'*⁷⁹ המקובל האלדי' כמהה"ר [כמוהר"ר] שמואל די פאש [פאס] ע"ה⁸⁰ [ז"ל, בבית אבלות נכדו לא היה קורא החזן ההלל בר"ח על סמך מה שכתבו הראשונים וגער עליו הרב הנ"ל בנזיפה, והכריחו לקרותו כדי שלא ישנה המנהג, וקרא], *ומי כמוהו מורה⁸¹ בענין אמירת הלל בבית האבל בר"ח, כי באבלו מיתת נכדו ביום ר"ח, החזן לא היה רוצה לאומרו וגער בו שלא ישנה המנהג, ואמר* הלל בברכותיו ולא חייש לברכה לבטלה. *ואעפ"י שהרוקח אוסר לאומרו⁸², *כבר כתב עליו* [וכן הסכי'] הפר"ח (=פרי חדש) בסי' תכ"ב [ואחרים עמו] שבמקום שנהגו אין לשנות המנהג *ולא חייש לספק ברכות כי כל שינוי רע, וגדול השלום וכו' ושנוי המחלוקת וכו'⁸³:

72. שלאחר ישתבח. כל אלו מנהגים שהיו בפיסא עד להתמנותו של ר' אליעזר סופינו כמרא דאתרא.
73. שאף זה שינה ר"א סופינו בקהילתו בפיסא.
74. צ"ל אשכנזים.
75. צ"ל תורגמה.
76. על פי ברכות מה ע"א, ועוד.
77. פסחים סו ע"א: "הנח להן לישראל אם אין נביאים הן בני נביאים הן".
78. מליצה על פי ברכת "יוצר אור" שבתפילת שחרית.
79. על פי שמואל א כא ח.
80. אב"ד ור"מ דק"ק ליוורנו. רבם של ר"א סופינו ור' יוסף אירגאס בעל שו"ת דברי יוסף. וראה עליו מ"ש גירונדי וח' ניפי, תולדות גדולי ישראל וגאוני איטליאה, טריאסטי 1853, עמ' 329-331, אות כד; וראה גם בעמ' 341 (אות מד) שנפטר בשנת ת"ץ. וראה עליו ג' שלום, שבתי צבי והתנועה השבתאית בימי חייו, תל אביב תשל"ה, א, עמ' 278; וראה מ' בניהו, התנועה השבתאית ביוון, ירושלים תשל"א-תשל"ח, עמ' תכב-תכו. ר' יוסף אירגאס כותב עליו בשו"ת דברי יוסף, סי' מא (דף פג ע"ג), שכנו מת עליו בחייו.
81. על פי איוב לו כב.
82. הלכות אבלות, ורשא תר"מ, פב ע"ב: "חדא דאין אומר דבר שמחה, ועוד משום לועג לרש, כי הנשמה אוננת שם ואיך יאמרו 'לא המתים יהללו יה' (תהלים קטו יז)".
83. ספרי במדבר פיס' מב, מהד' הורוביץ עמ' 46.